

303, i 1901—10 tils. 336, i 1911—13 tils. 125. Det samlede antal dimitterte blir 1974; av disse er 225 kvinder; 64 er studenter som i aarene 1902—13 har underkastet sig tillægsprøven. Desuten har 281 i aarene 1891—1903 underkastet sig den lavere lærerprøve, og 51 kvinder i aarene 1903—06 tat prøve for smaaskolelærere. Skolen har saaledes ialt sendt ut 2306 lærere og lærerinder.

Kristiansand offentlige lærerskole.¹⁾

Kristiansands stifts skolelærerseminar begynde sin virksomhet 2 september 1839, og kan altsaa i dette aar feire sit 75-aars jubilæum.

Under de forhandlinger som var blitt ført mellem kirkedepartementet og stiftsdirektionen, hadde den sidste anbefalt Øiestad som det bedste sted for seminaret. Ogsaa S. Undal var blitt nævnt; men Kirkedepartementet bestemte sig for Holt, hvor historikeren *Andreas Faye*,²⁾ som hadde studert skolevæsenet i Tyskland og i flere aar været lærer, den gang var sogneprest. Faye blev bestyrer og førstelærer, og seminaret fikk lokale paa prestegaarden; to værelser i hovedbygningen blev indredet til klasseværelser, og et litet rum ved siden av blev senere brukt som lærerværelse. I anden etage i bryggerhuset blev indredet et rum til musikværelse. Praktiske øvelser fikk elevene dels ved at delta i undervisningen paa Holt faste skole, dels derved at en avdeling av nævnte skole møtte paa seminaret, hvor der blev drevet praktiske øvelser under seminarlærernes veiledning.

Til andenlærer blev utnævnt cand. theol. *Knud Jørgensen*,³⁾ til tredjelærer cand. theol. *Lange*. Religion var hovedfaget, og samtlige lærere var teologiske kandidater helt til 1856.

I det første aar hadde seminaret 18 elever, hvorav 5 i øverste og 13 i nederste klasse.

De første aar skulde betrages som prøveaar, da man frygtet for at skolen ikke vilde faa tilstrækkelig søkning. Seminarets virksomhet led i høi grad under mangel paa stabilitet; skolen skiftet ofte lærere, idet de ansatte teologer efter nogen aars virksomhet søkte sig prestekald. Bestyreren var forholdsvis godt avlønnet, da han tillike var sogneprest i Holt; som bestyrer av og lærer ved seminaret (med 8 undervisningstimer pr. uke) hadde han 250 spd.; andenlæreren 300 spd., tredjelæreren 200 spd. Budgettet er opgjort med 900 spd. det første aar.

Tredjelærer *Lange* døde allerede i 1840; i hans sted blev cand. theol. *Herman Thrane* ansat. I 1845 blev *Jørgensen* utnævnt til sogneprest til

Haa; Thrane rykket da op til andenlærer, og som tredjelærer blev cand. theol. *L. F. Olsen* ansat. Samme aar blev seminarist *Andreas M. Feragen*¹⁾ ansat som lærer ved Holt faste skole og øvelseslærer ved seminaret.

I 1847 blev H. Thrane utnævnt til sogneprest til Beitstaden. I hans sted blev cand. theol. *Døderlein* utnævnt til andenlærer. I 1853 blev *Olsen* utnævnt til sogneprest til Gryten, og cand. theol. *Smith* ansat som tredjelærer. I 1855 blev *Døderlein* utnævnt til prest i Asker og førstelærer ved seminaret der, og cand. theol. *Bergh* blev andenlærer. Da *Smith* frattraadte i 1856, blev seminarist *P. A. Skjefveland* konstituert som tredjelærer og 2 aar efter fast ansat.

I 1860 blev *Faye* utnævnt til sogneprest i Sande, og den tidligere nævnte H. Thrane blev bestyrer og førstelærer. I 1863 blev *Bergh* utnævnt til sogneprest til Norddalen, og cand. theol. *H. A. Arnesen* blev andenlærer. Da Thrane døde, blev *Arnesen* utnævnt til bestyrer, og bestyrerstillingen blev samtidig skilt fra sogneprestembedet (1872).

Prøvetiden skulde betrages som avsluttet, og seminaret skulde faa en fastere ordning og tidsmessige lokaler. I flere aar drev man forhandlinger om skolens flytning; man tænkte en tid paa Tvedestrand, hvor man kunde faa leie lokale i stedets folkeskolebygning; et par andre steder blev ogsaa nævnt; men resultatet blev at seminaret skulde flyttes til stiftsstaden (1877). Staten hadde der staaende en stor bygning, som var opført i 1803—04; den var blitt brukt til tugthus, men stod nu ledig.

Bygningen var i høi grad uskikket til skolebygning; den er opført av reisverk med $\frac{1}{3}$ stens mur, kold og lavloftet, og kostbar at holde vedlike. Uagtet man siden har lappet paa den gjentagne ganger, er den som lokale for en lærerskole alt andet end tilfredsstillende. Til gymnastiklokale og senere til sløidlokale fikk man indredet et verksted og et vedskur. Begge lokaler er alt andet end tilfredsstillende.

Av lærere som har virket ved seminaret, kan nævnes cand. real. *Georg Halvorsen* (senere dr. philos.), fra 1872—80, seminarist *P. A. Larssen*, fra 1878—84, og cand. theol. *J. Nitter*, fra 1880—1910.

Arnesen, der nød megen anseelse som lærer og bestyrer, blev i 1882 utnævnt til sogneprest i Porsgrund, og blev senere sogneprest til Uranienborg, Kristiania. Overlærer, cand. theol. *Fr. Marstrand* blev derefter utnævnt til bestyrer, fra 1902 rektor.

I 1892 sluttet *P. A. Skjefveland* som fast

¹⁾ Væsentlig en av rektor *Vislie* utarbeidet oversigt.

²⁾ Norsk forfatterleksikon med henvisninger til biografier.

³⁾ A. Feragen Norsk Skoletidende 1895, s. 569 flg. Norsk forfatterleksikon. Stavanger amtslærerforening: „Tilbakeblik“, 1901.

¹⁾ A. Feragen: Tilbakesyn paa mit liv. Tillægshäfte til Norsk Skolet. 1904. Norsk Skolet. 1889, s. 89. Norsk forfatterleksikon.